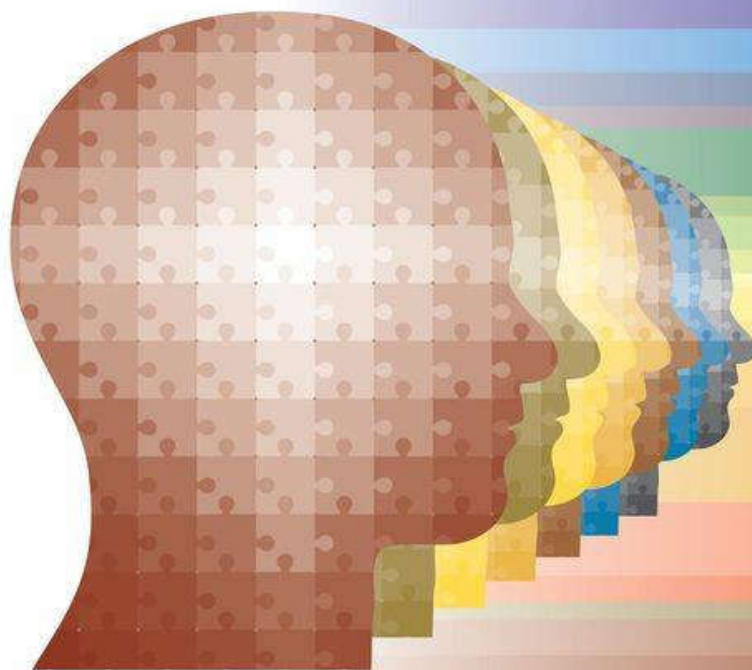

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології, педагогіки і фізичного виховання

Кириленко В.Г.
Федько С.Л.

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для студентів КНЛУ
непсихологічних спеціальностей

Київ – 2019

**ПСИХОЛОГІЯ : [Методичні рекомендації з вивчення дисципліни для студентів
КНЛУ неpsychологічних спеціальностей: методичний посібник] / Кириленко
Валентина Граціянівна, Федько Світлана Леонідівна. – К. : вид-во, 2019. – 36 с.**

Укладачі: канд. психол. наук, доцент Кириленко В. Г.,
канд. психол. наук, Федько С. Л.

Рецензенти:

канд. психол. наук, Кучеровська Н.О.,
канд. педагог.наук, Крукова О.В.,

Затверджено на засіданні кафедри психології, педагогіки і фізичного виховання (протокол № 5 від 28 листопада 2020 року)

Затверджено на засіданні вченої ради факультету перекладознавства (протокол № 4 від 19 грудня 2019 року)

© Кириленко В.Г., Федько С.Л., 2019
© КНЛУ, 2019

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка	4-5
2	Рекомендації щодо роботи з навчально-методичними матеріалами	6-8
3	Зміст лекцій, семінарсько-практичних занять	9-23
4	Питання до підсумкового контролю	24-27
5	Теми курсових робіт	28
6	Характеристика форм контролю та критерії оцінювання	29-34
7	Список рекомендованої літератури	35

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Психологія – наука, знання з якої є необхідними для фахівця з будь-якої галузі, а відтак, кожен студент-випускник ВНЗ має володіти та застосовувати психологічні знання в житті та в практичній діяльності.

Професійна підготовка майбутніх фахівців не повинна обмежуватися лише оволодінням спеціальними знаннями, вміннями й навичками. Виконуючи професійні функції, людина завжди реалізує себе як особистість, цілісно реагуючи на ситуації, вступаючи у взаємодію з іншими, формуючи систему індивідуальних цінностей. Достатній рівень психологічної компетентності дозволить реалізувати майбутньому спеціалісту власний творчий потенціал та сприятиме процесам соціальної та професійної адаптації.

Під час теоретичного викладу навчального матеріалу студенти ознайомляться з основними положеннями вітчизняної та зарубіжної психології щодо природи психіки та предмету психологічної науки, сучасним станом психологічної науки, психологічними теоріями, концепціями та сучасними поглядами на проблему пізнавальних та регулятивних психічних процесів. Вивчення теоретичних аспектів дисципліни знаходить своє підкріплення на семінарських заняттях та при виконанні самостійних робіт.

Методичні рекомендації містять плани лекцій та семінарсько-практичних занять, завдання для виконання під керівництвом викладача та самостійної роботи студентів, питання для самоконтролю, описові та творчі завдання, проблемні ситуації для самостійної роботи з курсу, тематику навчально-дослідних завдань, список рекомендованої літератури, перелік екзаменаційних питань.

Методичні рекомендації складені з урахуванням класичних підходів до вивчення дисципліни: поняття і категорії презентуються в контексті історії та логіки розвитку психологічної думки.

Мета курсу – розвиток і формування у студентів непсихологічних спеціальностей теоретичних знань, практичних вмінь та навичок з психології, які є необхідними для сучасного фахівця, який працює в системі професій «людина-людина».

Завдання (навчальні цілі):

- ✓ розкриття феноменології психічного та специфіки предмету психології як науки;
- ✓ з'ясування принципів, методів, стану та структури сучасної психології;
- ✓ презентація пізнавальної та регулятивної функції психіки;
- ✓ виявлення психологічних особливостей індивіда за допомогою методу психологічного тестування;
- ✓ формування цілісного уявлення про психологічні особливості людини як чинники її успішної діяльності;
- ✓ підвищенні загальної та психологічної культури студентів.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідністю)
Код	Результат навчання		
1.1	Знати сутність предмету психології.	Лекційні заняття.	Усне поточне опитування.
1.2	Знати закономірності перебігу окремих психічних явищ та їх взаємозв'язок.	Семінарсько-практичні заняття.	Експрес-контроль.
1.3	Знати характеристику психологічної категорії особистості та її проявів у діяльності та спілкуванні.	Індивідуальні завдання. Творчі завдання.	Комплексна контрольна робота. Модульна контрольна робота.
2.1	Уміти на основі знань законів функціонування психічних явищ оцінювати і приймати відповідні рішення в ситуаціях, що вимагають застосування аспектів психологічної компетентності.	Семінарські заняття.	Усне поточне опитування.
2.2	Уміти актуалізувати знання психології при вивченні інших дисциплін.	Практикум.	Експрес-контроль. Комплексна контрольна робота. Модульна контрольна робота.
3.1	Бути здатним до самостійного планування, організації та здійснення психологічних досліджень особистості.	Лекційні заняття. Семінарські заняття. Практикум.	Усне поточне опитування. Експрес-контроль.
4.1	Бути здатним самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	Лекційні заняття. Семінарські заняття. Практикум.	Усне поточне опитування. Експрес-контроль.
4.2	Бути здатним до усвідомлення меж своєї компетентності та дотримання норм професійної етики.		

Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) – 3 кредити ЄКТС, 90 год., у тому числі:
лекції – 14 год.
семінарські заняття – 16 год.
самостійна робота – 60 год.

Основні методи і засоби навчання

У процесі вивчення курсу використовуються такі форми та методи навчання: лекції, бесіди, навчальні дискусії, моделювання психолого-педагогічних ситуацій, самоаналіз, самоконтроль, тести, тренінги, сюжетно-рольові та навчально-педагогічні ігри, семінарсько-практичні заняття.

Семінарські заняття проводяться у складі учбових груп. Основним завданням семінарських занять є поглиблення теоретичних знань, отримання та удосконалення практичних навичок та умінь.

Тематика і форми контрольних робіт розроблені відповідно до вимог Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти. Формою підсумкового контролю є **іспит**.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОБОТИ З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Для опанування змістом навчальної дисципліни “Психологія” студент повинен бути націлений на засвоєння мети, завдань, змісту, принципів, функцій, засобів та технологій навчання та виховання, побудови навчального процесу. Основним способом набуття знань завжди була самостійна робота з книгою, конспектом. На сучасному етапі у студентів з'явилась можливість активно користуватись мережею Internet.

Вивчення дисципліни слід розпочати з детального ознайомлення з програмою курсу:

- переліком тем, які необхідно засвоїти,
- списку рекомендованої літератури,
- списку питань для самостійного вивчення, списку контрольних питань,
- завдань, які необхідно виконати письмово та які необхідно підготувати для роботи в аудиторії під час семінарсько-практичних занять,

Вивчати дисципліну, слід переходячи від теми до теми, не пропускаючи матеріалу, оскільки подання матеріалу обумовлене внутрішньою логікою науки. Після вивчення списку рекомендованої до теми літератури, слід самостійно відповісти на запропоновані питання для самоконтролю, засвоїти понятійний матеріал теми. У процесі засвоєння матеріалу за кожною темою слід виконати усні та письмові завдання.

Виконання навчального завдання будь-якого рівня складності потребує необхідності формування чіткого уявлення про складність та багатоаспектність питання чи теми дослідження. Для цього слід правильно працювати з різними джерелами, до яких відносяться:

- підручники, навчальні посібники,
- монографії та наукові збірники,
- періодичні видання,
- інформаційно-довідникові видання,
- нормативно-правові документи.

У вищому навчальному закладі найбільш суттєвою формою передачі певного об'єму знань з дисципліни є академічна лекція. Сучасна лекція ґрунтується на активній взаємодії викладача та студента, на якій висвітлюються сутність проблематики, робиться акцент на головному. Вона повинна задовольнити запити студента на активізації мислення, мотивуючого, аналізуючого, висновкового характеру. Для викладача мета лекції полягає у доведенні до студентів найбільш суттєвих сторін проблеми, що розглядається у логіко-змістовній структурі курсу. Викладач активізує участь студентів у різних формах її проведення: лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекція з розглядом конкретних ситуацій

Практичні поради до оформлення конспекту лекції:

- записувати тільки суттєве, ключовими словами;
- логічно пов'язувати матеріал, ілюструючи його прикладами, малюнками;
- повністю заповнювати таблиці, графіки, статистичні відомості;
- виділяти найбільш важливі положення, смислові блоки і думки;
- виділяти питання, які потребують додаткового висвітлення під час семінарів і практичних занять.

До кожної з тем додається список літератури, який допомагає самостійно підготуватись до семінарсько-практичних занять.

Семінар передбачає активну, самостійну участь студентів для подальшого засвоєння, закріплення, уточнення теоретичних знань, що отримані на лекції, або під час опрацювання рекомендованої літератури. Різні форми проведення семінару (дискусії, диспути, круглі столи, наради, конференції) дають можливість студенту винести на обговорення проблемне судження з питань теми та набутти здатності самостійно оперувати теоретичними положеннями, поняттями; прикладами з практичних джерел, набутти досвід викладення і відстоювання своєї позиції, підходу для здійснення практичної роботи.

Практичні поради до участі в семінарі:

- чітко усвідомити мету і питання семінару;
- розглянути конспект лекції, ознайомитись з рекомендованою літературою;
- підготувати відповіді на питання семінарського заняття;
- виділити питання, які потребують додаткового роз'яснення;
- зробити виписки, посилання з рекомендованої літератури, які знадобляться для аргументації своєї позиції;
- зорганізуватись на активну участь у семінарі.

Рекомендації з роботи з навчально-науковою літературою

Основним джерелом навчальної інформації є навчально-методична література, робота з якою є однією складовою самостійної роботи студентів, що забезпечує якісне засвоєння навчального матеріалу та створює підґрунття для майбутньої професійної діяльності.

Підручник – основний вид навчальної літератури, в якому матеріал з курсу систематизовано та викладено на доступній для розуміння студентом мові. Базовим джерелом для вивчення дисципліни “Психологія” студентами непсихологічних спеціальностей є підручник “Основи психології” О.Ф. Бондаренка¹

Слід пам'ятати, що підручник виконує ряд функцій: орієнтувальну (орієнтація студента в системі знань, умінь, навичок, які мають бути засвоєні студентами відповідно до програми дисципліни); орієнтує в проблематиці навчального предмету, підручник поглиблює та уточнює отримані студентом на лекціях знання, стимулює до пошуку додаткової наукової інформації. Основною рекомендацією для ефективної роботи з навчально-методичною і науковою літературою прочитання матеріалу мінімум двічі, та складання тез прочитаного матеріалу.

Тези можуть носити простий чи розгорнутий характер. Прості тези – короткий, стислий виклад поданого матеріалу, а розгорнуті передбачають деталізацію окремих положень теми.

Рекомендації щодо складання тез:

- ознайомлення зі змістом матеріалу (статті, параграфу, підручника, Інтернет-ресурсу тощо);
- складання плану тексту;
- формулювання сутності кожного пункту плану;
- відстеження логіки авторських суджень (вказіть автора та джерело).

Важливим елементом для закріплення знань є опрацювання першоджерел та огляд основної та додаткової літератури, які сприяють опануванню основних понять, вітчизняного і закордонного впливу на негативні явища в традиціях демократичних підходів.

Конспект першоджерел та ведення тезаурусу дає можливість перевірити поточну готовність студента протягом семестру.

Конспектування першоджерел – етап самостійної роботи, якому передують глибоке і вдумливе читання наукової літератури. Конспектування – короткий і ясний виклад основних ідей і положень, які представлені автором. В ході роботи студент має «переробити» текст, виділити з нього найбільш суттєве, не втрачаючи логіки і послідовності викладу.

Просто читання наукової літератури не є достатнім для засвоєння знань, студент, насамперед, має прочитати необхідний матеріал, обдумати його та записати обдумане, тільки за цієї умови знання стануть особистим надбанням студента. Приступаючи до роботи з книжкою слід спочатку ознайомитись з матеріалом в цілому шляхом читання-перегляду необхідного матеріалу, це дозволить скласти уяву про матеріал в цілому. Після уважного вивчення матеріалу за розділами чи параграфами перейти до вивчення необхідно обраного матеріалу, користуючись певними мисленнєвими прийомами: виділення змістовних опорних пунктів, антиципації, конспектування.

---

¹ Бондаренко А.Ф. Основи психології. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.

Конспектування першоджерел вимагає від студентів відповідної теоретичної підготовки, відповідного рівня знань та творчості, розвитку особистісних якостей. Слід пам'ятати, що існує три види конспектів: текстуальний, вільний і об'єднаний .

Текстуальний конспект – виписки в зошит, при конспектуванні слід робити записи зі незначними відхиленнями від тексту оригіналу. Студент зберігає без змін авторський текст і послідовність викладу, основне правило, якого слід дотримуватись - правильно визначати основні змістовні, суттєві ідеї, висунуті автором. Виписки в текстуальному конспекті носять вибіркового характеру.

Вільний конспект – при цьому виді конспектування текст першоджерела перероблюється на власний розсуд, може перегруповуватись і викладатись власними словами. Цей вид конспекту – показник творчого підходу і розуміння змісту першоджерела.

Об'єднаний конспект – готується за різними джерелами, статтями, документами, підручниками з метою пошуку відповіді на поставлені питання. В цьому виді конспектування узагальнюється зміст ряду близьких за тематикою і змістом джерел в певній послідовності, за основу береться те джерело, в якому найбільш повно розкрито необхідне питання. Конспект потребує дотримання правил його зовнішнього оформлення. Конспектування слід проводити в окремому зошиті з великими полями для зауважень.

Зразок оформлення

Конспект першоджерел

Назва роботи, яку конспектують _____

Основні ідеї	Цитати	Сторінки

ЗМІСТ КУРСУ

Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п/п	№ і назва теми (включно з темами, винесеними на самостійне опрацювання)	Кількість годин						
		денна форма			Заочна форма			
		Разом	у тому числі		Разом	у тому числі		самостій на робота
лекції	Семінарські/ практичні заняття		Самостійн а робота	лекції		Семінарські/ практичні заняття		
Модуль 1.								
ЗАКОНОМІРНОСТІ, УМОВИ ТА МЕХАНІЗМИ								
ПСИХІЧНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ								
<i>Змістовий модуль 1. Вступ до психології</i>								
1.	Тема 1. Історія розвитку та сучасний стан психології. Методи сучасної психології.	8	2	2	6			
2.	Тема 2. Мозок та психіка	8			6			
	Разом за змістовим модулем 1	16	2	2	12			
<i>Змістовий модуль 2. Психічні процеси стани та властивості людини</i>								
1.	Тема 1. Безпосередні психічні процеси: відчуття та сприймання. Опосередковані пізнавальні психічні процеси: пам'ять, уява, мислення, мова та мовлення. Опосередковані регулятивні психічні процеси: увага, воля.	30	4	6	20			
2.	Тема 2. Психічні стани людини. Змінені стани свідомості	12	2	2	8			
3.	Тема 3. Темперамент, Характер та здібності	12	2	2	8			
	Разом за змістовим модулем 2	54	8	10	36			
<i>Змістовий модуль 3. Психосоціальні явища</i>								
1.	Тема 1. Діяльність та особистість.	10	2	2	6			
2.	Тема 2. Група та міжособистісні стосунки. Комунікація.	10	2	2	6			
	Разом за змістовим модулем 3	20	4	4	12			
	Разом за модулем 1	90	14	16	60			
	Разом годин	90	14	16	60			

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАКОНОМІРНОСТІ, УМОВИ ТА МЕХАНІЗМИ ПСИХІЧНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

ЛЕКЦІЯ 1

Тема. Історія розвитку і сучасний стан психології. Методи сучасної психології.

Мета: Дати знання про етапи становлення психології як наукової дисципліни та її сучасний стан розвитку. Ознайомити студентів з міждисциплінарними зв'язками та методами сучасної психологічної науки.

Основні поняття: психологія, спостереження, експеримент, лабораторний експеримент, природний експеримент, генетичний метод, метод вивчення продуктів діяльності, подразливість, тропізми, чутливість, інстинкти, інтелектуальна поведінка, свідомість, самосвідомість, філогенез, ментальність, психіка, мозок, інстинкти, навички.

Зміст:

1. Психологія як наука про закономірності виникнення і функціонування психіки.
2. Основні етапи історії психології
3. Галузі сучасної психології та їх класифікація. Місце психології в системі наук.
4. Класифікація методів психології. Організаційні методи. Емпіричні методи. Діагностичні методи. Біографічні методи. Спостереження. Експеримент. Опитування. Тестування.
5. Походження та історичний розвиток психіки тварин: відображення як загальна властивість матерії.
6. Нервова система: будова і функції/
7. Розвиток свідомості та її структура. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.

Питання для самоконтролю:

1. Значення психологічних знань для педагогічної діяльності.
2. Наукові підходи в психології.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

**Тема: Історія розвитку психології як науки.
Методи сучасної психології.**

План:

1. Психологія як наука і практика: предмет, завдання, принципи психології.
2. Основні етапи історії психології.
3. Сучасна психологія, її задачі та місце в системі наук (трикутник Кедрова).
4. Психологічні школи (напрями).
5. Класифікація методів психології.
6. Поняття про психіку. Функції психіки. Рефлекторність психіки.
7. Будова та функції нервової системи людини. Центральна нервова система. Периферична нервова система.

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Проілюструйте прикладами формування життєвих психологічних знань.
2. Назвіть напрями та галузі психології, які найбільш тісно пов'язані з вашою майбутньою професійною діяльністю. Відповідь обґрунтуйте.
3. Обґрунтуйте відмінність побутових психологічних знань та наукової психології.

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання (письмово):

1. Відомий досвід створення графічного образу психології в системі інших наук (точних, природничих, гуманітарних) Б.М. Кедрова. Спробуйте побудувати свою графічну модель людського знання (системи наук) і вказати місце психології в ній.
2. Провести експериментальне дослідження властивостей нервової системи за методикою «Теппінг-тест» Є. Ільїна. На основі отриманих результатів побудувати графік, проаналізувати та узагальнити отримані результати, проаналізувавши форми кривих.

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ / А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Введение в психологию: учебник для студентов университетов / Р.Л. Аткинсон, Р.С.Аткинсон, Э.Е.Стим и др. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2003. – 672 с.
3. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.] / – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
5. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
6. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.: Кондор, 2009. – 576с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ СТАНИ ТА ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ

ЛЕКЦІЯ 2-3

Тема. Психічні процеси

Мета: формування уявлення про базові безпосередні психічні процеси: відчуття та сприймання. Опосередковані пізнавальні психічні процеси: пам'ять, уява, мислення, мова та мовлення. Опосередковані регулятивні психічні процеси: увага, воля.

Основні поняття: Відчуття, перцептивна діяльність, властивості відчуттів, сприймання, властивості сприймання, воля, вольова дія, увага, зовнішня увага, внутрішня увага, мислення, судження, умовивід, синкрет, мовлення, центр Брока, центр Верніке, пам'ять, ремінісценція, мнемічна активність, короткотривала, довготривала, оперативна пам'ять, уява, прийоми створення образів уяви.

Зміст:

1. Загальна характеристика фізіології відчуттів. Рефлекторна природа відчуттів.
2. Класифікація відчуттів та їх види. Закономірності відчуттів.
3. Поняття про сприйняття, закономірності, механізми, особливості формування сприймання. Ілюзії сприймання.
4. Пам'ять: сутність та різновиди. Фізіологічні основи пам'яті.
5. Характеристика процесів пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення.
6. Види та механізми запам'ятовування та відтворення: упізнавання, спогади, пригадування, забування.
7. Поняття мислення, загальна характеристика. Класифікація.
8. Основні мисленнєві операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення. Форми мислення.
9. Мислення і мовлення: взаємозв'язок психічних процесів.
10. Фізіологічні основи мовлення. Мова і мовлення.
11. Уява: сутність, різновиди, характеристика.
12. Індивідуальні особливості уяви. Прийоми уяви.
13. Увага як вища психічна функція. Фізіологічні основи уваги.
14. Класифікація процесів та станів уваги. Властивості уваги.

Питання для самоконтролю:

1. Закон Вебера-Фехнера.
2. Фізіологічні основи мовлення.
3. Мисленнєві операції (приклад).
4. Прийоми уяви (приклад).
5. Фізіологічні основи уваги. Принцип домінанти на О.О. Ухтомським.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Сенсорно-перцептивні процеси.

План:

1. Загальна характеристика та фізіологічні основи відчуттів.
2. Класифікація та характеристика відчуттів.
3. Пороги чутливості.
4. Властивості відчуттів.
5. Загальна характеристика та фізіологічні основи сприймання.
6. Класифікація видів сприймання: сприймання простору, сприймання руху, сприймання часу.
7. Властивості сприймання людини.

♣ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Доведіть біологічну значимість адаптації.
2. Знайдіть спільні риси у явищах сенсibilізації, компенсації та синестезії.
3. Поясніть причину порушення нормального зору в ситуаціях:
  - а) людина середнього віку скаржиться на те, що при яскравому світлі нічого не бачить і лише ввечері починає розрізняти предмети, які її оточують.
  - б) жінка при вході з вулиці чи освітленої кімнати, увійшовши в темне приміщення, нічого не бачить і тільки через деякий час починає розрізняти предмети.

♣ Завдання для самостійного позааудиторного виконання (письмово):

1. Знайдіть та наочно представте приклади використання ілюзій сприймання в повсякденному житті (реклама, архітектура, дизайн, мода та інше.). Поясніть ці факти. Дайте письмову обґрунтовану відповідь.
2. При враженні сірої речовини спинного мозку, спостерігаються зміни шкірної чутливості відповідної частини тіла: спочатку втрачаються больові відчуття, потім відчуття тепла і холоду, і на сам кінець тактильна чутливість. Поясніть ці факти. Дайте письмову обґрунтовану відповідь.

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Введение в психологию: учебник для студентов университетов / Р.Л. Аткинсон, Р.С.Аткинсон, Э.Е.Стим и др. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2003. – 672 с.
3. Давыдов, В. В. Лекции по общей психологии / В.В. Давыдов.–М.: Academia, 2008.–176 с.
4. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.] – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
5. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
6. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
7. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.:Кондор, 2009. – 576с.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: Опосередковані пізнавальні психічні процеси: пам'ять, мислення, мовлення, уява.

План:

1. Поняття пам'яті. Фізіологічні основи пам'яті.
2. Види пам'яті: функціональна специфіка.
3. Порушення пам'яті.
4. Закономірності/прийоми ефективного запам'ятовування.
5. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності.
6. Взаємозв'язок мислення з іншими пізнавальними процесами.
7. Психологічні класифікації мислення. Процеси мислення.
8. Мовлення: фізіологічні основи мовлення та психологічна характеристика.
9. Поняття про уяву, її види і процеси. Зв'язок мислення та уяви.
10. Прийоми створення образів уяви.

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Як можна пояснити явище ремінісценції?
2. Розкрийте значення дивергентного мислення в роботі педагога.
3. Запропонуйте методи і техніки розвитку уяви та творчості у дітей.
4. Наведіть приклади прийомів створення образів уяви.

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання (письмово):

1. Наочно представте приклади використання прийомів запам'ятовування навчального матеріалу, яким ви користуєтесь. Поясніть ці факти. Проаналізуйте ефективність прийомів, які використовувались в прикладах.
2. Використовуючи художню літературу, наведіть приклади та опишіть види уяви у дітей і визначте роль в розвитку фантазії дітей казки

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Введение в психологию: учебник для студентов университетов / Р.Л. Аткинсон, Р.С.Аткинсон, Э.Е.Стим и др. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2003. – 672 с.
3. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів / Глухівський держ. пед. унів-т. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
4. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.] – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
5. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
6. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
7. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.:Кондор, 2009. – 576с.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: Опосередковані регулятивні психічні процеси: увага, воля.

План:

1. Поняття про увагу, механізми і природа уваги.
2. Види та властивості уваги.
3. Вікові особливості розвитку уваги. Прийоми розвитку уваги.
4. Воля як психічне явище. Критерії вольової поведінки.
5. Вольові дії (довільні і мимовільні). Простий і складний вольовий акт. Основні фази (структура) складної вольової дії. Ознаки вольової дії. Стадії (етапи) вольової дії.
6. Механізми вольової регуляції. Вольові стани.
7. Класифікація вольових якостей особистості: первинні: (базальні) – сила волі, енергійність, наполегливість, витримка, сміливість тощо; вторинні (характерологічні) – хоробрість, рішучість, впевненість в собі, самоволодіння та ін.; третинні (морально-ціннісні) – відповідальність, принциповість, обов'язковість, ініціативність та ін.

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Обгрунтуйте роль уваги в житті людини.
2. Запропонуйте власні ідеї на тему: «Як розвинути та покращити власні вольові зусилля?»

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання (письмово):

1. Проведіть спостереження за мовою телеведучих новин та визначте методики привертання уваги (мова, вирази, жести і т.д.) глядачів до ключових моментів події. Поясніть ці факти.
2. Дослідіть стійкість уваги за допомогою коректурних таблиць Бурдона та рівень концентрації уваги за допомогою тесту П'єрона-Рузера. Отримані результати оформіть у вигляді дослідницького звіту [8].

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Давыдов, В. В. Лекции по общей психологии / В.В. Давыдов.–М.: Academia, 2008.–176 с.
3. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.] – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
5. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
6. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.:Кондор, 2009. – 576с.
7. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології/ За ред. Т.І.Пашукової. – К.: Тов-во „Знання”, КОО, 2000. – 204 с.

ЛЕКЦІЯ 4

Тема 2. Психічні стани людини. Змінені стани свідомості

Мета: Сформувати знання про сутність, функції та роль психічних станів людини, емоцій у житті особистості; проаналізувати взаємозв'язок емоцій і почуттів.

Основні поняття: емоції, базові емоції, почуття, амбівалентність почуттів, модальність почуттів, стрес, афект, настрій, пристрасть, фрустрація, емоційні стани, змінені стани свідомості, сон, безсоння, галюцинаторні стани свідомості, хворобливі стани, передсмертні стани свідомості.

Зміст:

1. Поняття про емоції і почуття: загальна характеристика.
2. Функції емоцій і почуттів.
3. Психологічні теорії емоцій, їх фізіологічна основа.
4. Базові емоції. Характерні ознаки базових емоцій за К. Ізардом.
5. Емоційні стани: афекти, настрій, стрес, пристрасть та ін.
6. Почуття: етичні, естетичні, праксичні, духовні та ін.
7. Розвиток і виховання культури емоцій і почуттів у дітей.
8. Загальна характеристика рівнів активності свідомості; сон, сновидіння та розлади сну.

Питання для самоконтролю:

1. Емоції і почуття: подібність і відмінність.
2. Індивідуальний вияв емоційної сфери людини.
3. Нервові і гормональні механізми емоцій.
4. Форми емоцій, класифікація емоцій.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: Психічні стани людини

План:

1. Характеристики емоційного реагування.
2. Емоційні властивості людини.
3. Фізіологічні основи емоційних станів.
4. Вищі емоції (почуття) людини.
5. Рівні активності свідомості.
6. Сон, сновидіння та розлади сну.
7. Змінені стани свідомості.

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Запропонуйте власні ідеї на тему: «Як розвинути емоційну сферу дитини?»
2. За якими ознаками можна констатувати, що людина перебуває в стані емоційного збудження?

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання:

1. Наведіть приклади коли емоційні реакції не відповідають об'єктивним впливам. Наведені ситуації проаналізуйте.
2. Дослідіть особливості емоційно-вольової сфери (за обраною вами методикою). Отримані результати оформіть у вигляді дослідницького звіту [9].

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Введение в психологию: учебник для студентов университетов / Р.Л. Аткинсон, Р.С.Аткинсон, Э.Е.Стим и др. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2003. – 672 с.
3. Давыдов, В. В. Лекции по общей психологии / В.В. Давыдов.–М.: Academia, 2008.–176 с.
4. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів / Глухівський держ. пед. унів-т. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
5. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.]/ – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
6. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
7. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
8. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.:Кондор, 2009. – 576с.
8. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології/ За ред. Т.І.Пашукової. – К.: Тов-во „Знання”, КОО, 2000. – 204 с.

ЛЕКЦІЯ 5

Тема 2. Темперамент, характер та здібності

Мета: Дати студентам знання про фізіологічні підходи в оцінці індивідуальних особливостей людини та розкрити зміст здібностей як психічних властивостей людини.

Основні поняття: темперамент, тип ВНД, властивості НС, холеричний тип темпераменту, сангвінічний тип, меланхолічний тип, флегматичний тип, характер, структура характеру, інтроверсія, екстраверсія, акцентуації характеру, здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Зміст:

1. Поняття темпераменту: загальна характеристика.
2. Теорії тамепераменту.
3. Фізіологічні основи та типи темпераменту.
4. Поняття про характер. Структура характеру.
5. Рис характеру (спрямованість, розумові та емоційно-вольові якості).
6. Акцентуація рис характеру: гіпертимний, циклоїдний, лабільний, астеноневротичний, сензитивний, тривожно-педантичний, інтровертований, демонстративний, нестійкий. Загальні та спеціальні здібності.
7. Задатки, схильності, здібності.
8. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Розвиток та формування, компенсація здібностей.

Питання для самоконтролю:

1. Індивідуальний прояв характеру та темпераменту людини.
2. Навести приклади представників різних типів темпераменту серед літературних героїв.
3. Проаналізувати можливості зміни і корекції неадаптивних рис характеру.
4. Механізми формування професійних здібностей.
5. Особливості прояву акцентуацій характеру у діяльності і поведінці.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: Темперамент. Характер. Здібності.

Мета: Поглибити знання студентів про природу та сутність індивідуально- психологічних властивостей людини.

План:

1. Загальна характеристика темпераменту.
2. Фізіологічні основи темпераменту людини.
3. Типи, особливості прояву в поведінці та психологічні властивості темпераменту.
4. Загальна характеристика та структура характеру.
5. Властивості характеру.
6. Формування характеру. Характеристика головних чинників, що впливають на формування характеру.
7. Задатки, схильності та здібності.
8. Загальна характеристика здібностей: структура, види та рівні розвитку здібностей.

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Наведіть основні аргументи прихильників вродженого та набутого походження здібностей.
2. Мистецтво та психологія. Нерідко великих письменників, художників та ін. називають «великими психологами». У чому конкретно може виражатися «психологізм» художнього твору? Наведіть приклади. Чи може мистецтво бути антипсихологічним?

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання:

1. Які з наведених прикметників слугують для опису рухової сфери темпераменту, а які – для характеристики емоційної: швидкий, рухливий, живий, різкий, в'ялий, імпульсивний, чутливий, життєрадісний, повільний, енергійний, стрімкий, загальмований. Дайте порівняльну характеристику типам темпераментів людини, спираючись на властивості НС людини.
2. Доберіть приклади з життя видатних людей (вчених, письменників, акторів, музикантів, політиків), які демонструють особливості прояву, розвитку, компенсації, взаємозв'язку здібностей.

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Введение в психологию: учебник для студентов университетов / Р.Л. Аткинсон, Р.С.Аткинсон, Э.Е.Стим и др. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2003. – 672 с.
3. Давыдов, В. В. Лекции по общей психологии / В.В. Давыдов.–М.: Academia, 2008.–176 с.
4. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів / Глухівський держ. пед. унів-т. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
5. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.] / – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
6. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
7. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ЯВИЩА

ЛЕКЦІЯ 6

Тема: Діяльність та особистість

Мета: дати студентам знання про активність як стан і умови існування, розкрити взаємозв'язок активності та діяльності суб'єкта. Розкрити психологічний зміст поняття особистості, дати студентам знання про структуру особистості.

Основні поняття: активність, діяльність, дії, операції, потреби, мотиви, цілі, завдання, програма діяльності, інтеріоризація, екстеріоризація, уміння, навички, звички, види діяльності, людина, індивід, особистість, індивідуальність, спрямованість, соціалізація, соціальні ролі.

Зміст:

1. Поняття про діяльність як прояв фізичної і психічної активності.
2. Соціально-психологічний аспект діяльності.
3. Діяльність як психофізіологічний процес: психічні процеси та досвід людини (знання, уміння, навички, звички).
4. Зміст і структура активності і діяльності: потреба, мотив, задача, дія (операція), результат, контроль і оцінка. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Інтеріоризація та екстеріоризація.
5. Види людської діяльності (гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток.
6. Поняття особистості в психології. Людина, індивід, особистість, індивідуальність.
7. Підходи до вивчення особистості.
8. Структура особистості. Біологічне і соціальне в розвитку особистості.
9. Самосвідомість. "Я-концепція" та її компоненти.

Питання для самоконтролю:

1. Визначення поняття «діяльність», види діяльності.
2. Відмінні риси людської діяльності.
3. Підходи до вивчення особистості.
4. Структура особистості за К. Платоновим.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема: Діяльність та особистість

План:

1. Поняття про діяльність. Структура діяльності.
2. Способи діяльності, процес їх опанування.
3. Види діяльності.
4. Поняття про вміння та навички.
5. Процес формування вмінь і навичок. Умови формування вмінь і навичок.
6. Класифікація теорій особистості.
7. Характеристика процесу становлення особистості.
8. Структура особистості за К.Платоновим.
9. Проблема самоактуалізації, умови ефективної самоактуалізації.

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Визначте роль емоцій у керуванні діяльністю людини.
2. Проаналізуйте, які соціальні ролі ви виконуєте?

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання:

3. Наведіть приклади соціокультурних типів особистості з відомих Вам класичних літературних творів.
4. Доберіть в посібниках [9] з практикуму вказані методики та проведіть вивчення прояву власних особливостей.
  - “Будинок-дерево-людина”;
  - опитувальник САН – оперативна оцінка самопочуття, активності, настрою;
  - методика Ч.Д.Спілбергера. Шкала самооцінки – дослідження рівня реактивної та особистісної тривожності;

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Введение в психологию: учебник для студентов университетов / Р.Л. Аткинсон, Р.С.Аткинсон, Э.Е.Стим и др. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2003. – 672 с.
3. Давыдов, В. В. Лекции по общей психологии / В.В. Давыдов.–М.: Academia, 2008.–176 с.
4. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів / Глухівський держ. пед. унів-т. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
5. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.]/ – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
6. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
7. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
8. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.:Кондор, 2009. – 576с.
9. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології/ За ред. Т.І.Пашукової. – К.: Тов-во „Знання”, КОО, 2000. – 204 с.

ЛЕКЦІЯ 7

**Тема: Група та міжособистісні стосунки.
Комунікація.**

Мета: дати знання про роль і значення груп та міжособистісних стосунків у соціальному житті людини; ознайомити студентів з розвитком міжгрупової взаємодії.

Основні поняття: група, види груп, формальні, неформальні групи, референтна група, випадкова група, асоціація, корпорація, міжособистісні стосунки, групова згуртованість, конформізм, керівництво і лідерство, комунікація, вплив, соціальна перцепція, ефективність комунікації, маніпуляція, психологічний захист.

Зміст:

1. Загальна характеристика групи та міжособистісних стосунків.
2. Види груп та рівні їхнього розвитку.
3. Поняття про групову динаміку та її механізми, феномен конформізму.
4. Керівництво і лідерство у малій групі.
5. Загальна характеристика комунікації;
6. Спілкування як засіб комунікації: вербальне та невербальне спілкування
7. Механізми сприйняття людини людиною та ефекти соціальної перцепції
8. Маніпуляція та психологічні засоби захисту від неї.

Питання для самоконтролю:

1. Структура взаємодії у малих соціальних групах
2. Стадії розвитку колективу.
3. Визначення понять «комунікація» та «маніпуляція».
4. Проаналізуйте засоби маніпулятивного впливу, які вам доводилося бачити у реальному житті.
5. Умови ефективної комунікації.

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема: Група та міжособистісні стосунки

План:

1. Поняття «соціальна група». Ознаки.
2. Класифікація груп у психології.
3. Рівні соціально-психологічного розвитку груп.
4. Вплив групи на особистість та особистості на групу. Референтні групи і особистість.
5. Проблема конформізму і нонконформізму.
6. Загальна характеристика комунікативного процесу, його структура.
7. Механізми сприйняття людини людиною та ефекти соціальної перцепції
8. Аттitudи та наміри: визначення, якості функції
9. Умови ефективного переконання: особливості комунікатора та аудиторії,
10. Психологічні основи впливу засобів масової комунікації

✦ Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Визначте типологію намірної поведінки співрозмовника. Які методики дозволять вивчити намірну поведінку співрозмовника?
2. Визначте етапи розвитку колективу.

✦ Завдання для самостійного позааудиторного виконання:

1. Наведіть приклади ефектів соціальної перцепції.
2. Визначте механізми та шляхи протистояння маніпуляціям в спілкуванні.

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. Учебник для студентов факультета славянских языков КНЛУ //А.Ф. Бондаренко. – К.: Изд. Центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
2. Давыдов, В. В. Лекции по общей психологии / В.В. Давыдов.–М.: Academia, 2008.–176 с.
3. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів / Глухівський держ. пед. унів-т. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
4. Загальна психологія: Підручник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.] – К.: Каравела, 2011. – С. 183-212.
5. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
6. Крысько В.Г. Социальная психология / В.Г. Крысько.– М.: Питер, 2005. – 221 с .
7. Максименко С.Д. Общая психология/ С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
8. Майерс, Д. Социальная психология / Д. Майерс. – СПб.: Питер, 2013. – 800 с.
9. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології/ За ред. Т.І.Пашукової. – К.: Тов-во „Знання”, КОО, 2000. – 204 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Психологія як наука

Питання рівня А (репродуктивний рівень)

1. Дайте визначення психіки і перерахуйте психічні процеси, властивості й стани.
2. Перерахуйте основні досягнення донаукового етапу розвитку психології.
3. Вкажіть основні відкриття природно-наукового етапу розвитку психології.
4. Перерахуйте основні методи психології.
5. Охарактеризуйте спостереження як метод психологічного дослідження.
6. Охарактеризуйте сутність експерименту як методу дослідження і вкажіть основні його різновиди.
7. Назвіть основні види тестів.
8. Наведіть приклади, що ілюструють умовний та безумовний рефлекс.
9. Наведіть приклади, що ілюструють сигнали 1-ї та 2-ї сигнальної системи.

Питання рівня В (алгоритмічний рівень)

10. Опишіть структуру та функції мозку людини.
11. Опишіть структуру і функції нервової системи людини.
12. Функції психіки. Рефлекторність психіки. Активність психіки.
13. Охарактеризуйте задачі сучасної психології, її місце в системі наук.
14. Порівняйте переваги й недоліки лабораторного й природного експерименту.
15. Назвіть і порівняйте допсихічні і психічні різновиди реагування живих істот.
16. Проаналізуйте основну відмінність між методами спостереження й експерименту.
17. Охарактеризуйте структуру сучасної психології та її міждисциплінарні зв'язки.

Питання рівня С (інноваційний рівень)

18. Проаналізуйте рівні психічного відображення.
19. Проаналізуйте структуру свідомості й обґрунтуйте роль несвідомих психічних процесів у житті людини.
20. Назвіть підстави, що визначають структуру сучасної психології і покажіть логіку виникнення міждисциплінарних напрямків психологічної науки.
21. Поясніть відмінність між психологічним обстеженням та дослідженням. Перерахуйте основні етапи дослідження.

2. Психічні процеси

Питання рівня А (репродуктивний рівень)

22. Дайте визначення поняттю «відчуття».
23. Перерахуйте загальні властивості відчуттів.
24. Дайте визначення поняттю «сприймання».
25. Дайте визначення поняттю «пам'ять».

26. Дайте коротку характеристику видів пам'яті.
27. Дайте визначення поняттю «мислення».
28. Дайте визначення мовлення як психічного явища.
29. Дайте визначення поняттю «уява».
30. Назвіть основні види уяви і коротко опишіть їх специфіку.
31. Дайте визначення поняттю і явищу волі.
32. Перерахуйте вольові властивості людини і дайте їм коротку характеристику.
33. Поясніть сутність принципу роботи мозку, що іменується «акцептор дії».
34. Дайте визначення поняттю і процесу уваги.
35. Перерахуйте види уваги і дайте їх коротку характеристику.
36. Охарактеризуйте властивості уваги.

Питання рівня В (алгоритмічний рівень)

37. Охарактеризуйте фізіологічну основу відчуття.
38. Дайте визначення чутливості й охарактеризуйте закон Вебера-Фехнера.
39. Охарактеризуйте фізіологічну основу сприймання.
40. Назвіть і поясніть основні властивості людського сприймання.
41. Наведіть приклад, принаймні, двох ілюзій і поясніть психофізіологічну природу їх виникнення.
42. Поясніть, що спільного й відмінного у відчуттях та сприйманні як процесах психічного відображення дійсності.
43. Охарактеризуйте фізіологічні основи пам'яті.
44. Наведіть приклади видів пам'яті за критерієм тривалості збереження інформації.
45. Охарактеризуйте основні види та форми мислення.
46. Охарактеризуйте основні види та форми мовлення, мовні функції та процеси.
47. Опишіть фізіологічні основи мовлення.
48. Опишіть місце розташування і функції трьох основних мовних центрів головного мозку.
49. Проаналізуйте фізіологічні основи уяви.
50. Охарактеризуйте прийоми активної уяви.
51. Поясніть, чим уява відрізняється від образного мислення.
52. Опишіть психологічну структуру вольової дії.

Питання рівня С (інноваційний рівень)

53. Обґрунтуйте безглуздість формулювання «екстрасенсорне сприйняття»
54. Дайте визначення явищу «афазія» і опишіть деякі з видів афазії.
55. Дайте характеристику порушень пам'яті.
56. Поясніть психофізіологічну основу ідеомоторних актів.
57. Обґрунтуйте значення динамічного стереотипу для фізіологічного забезпечення уваги.
58. Опишіть специфіку розвитку уваги на різних вікових етапах розвитку людини від немовляти до ранньої юності.
59. Назвіть та охарактеризуйте сутність найтиповіших порушень волі.

60. Аргументуйте взаємозв'язок творчості, креативності та мрії.

3. Психічні стани та властивості

Питання рівня А (репродуктивний рівень)

61. Поясніть термін «психічний стан».
62. Назвіть три основні стани людської свідомості.
63. Дайте визначення поняттю «темперамент».
64. Дайте визначення поняттю «характер».
65. Дайте визначення поняттю «здібності».

Питання рівня В (алгоритмічний рівень)

66. Охарактеризуйте найпростіші емоції.
67. Охарактеризуйте види емоційних станів.
68. Дайте порівняльну характеристику поняттям „емоції” та „почуття”.
69. Опишіть вищі емоції людини (почуття).
70. Опишіть фізіологічні основи емоцій.
71. Опишіть три варіанти зміненої свідомості в здорової людини.
72. Назвіть основні види трансових станів свідомості і дайте психологічний аналіз гіпнотичного стану.
73. Поясніть відправні пункти конституціональної теорії темпераменту У. Шелдона.
74. Охарактеризуйте психологічні властивості темпераменту.
75. Поясніть фізіологічну основу характеру.
76. Опишіть структуру характеру.
77. Поясніть співвідношення індивідуального й типового в характері.
78. Охарактеризуйте структуру здібностей.
79. Охарактеризуйте рівні розвитку здібностей.
80. Поясніть сутність психологічного поняття «задатки».

Питання рівня С (інноваційний рівень)

81. Дайте психологічний аналіз стресу як виду емоційних станів.
82. Проаналізуйте причини виникнення пристрасті і порівняйте такі види емоційних станів як пристрасть і афект.
83. Оберіть один з чотирьох основних типів темпераменту і дайте повний опис його головних і ймовірних рис.
84. Розкрийте зміст поняття «акцентуація характеру» і визначте головні компоненти характеру, що впливають на структуру і якість його властивостей.
85. Поясніть, як і які психофізіологічні властивості нервової системи впливають на прояв різних здібностей.
86. Опишіть можливий вплив рівня інтелекту на процеси формування характеру.

4. Психосоціальні явища

Питання рівня А (репродуктивний рівень)

87. Дайте визначення поняттю «діяльність».
88. Дайте визначення поняттю «особистість»; охарактеризуйте сутність явища.
89. Дайте визначення понять: «індивід», «індивідуальність», «особистість».

90. Дайте визначення поняттю «група».
91. Перерахуйте види груп.
92. Перерахуйте й охарактеризуйте рівні розвитку групи.
93. Дайте визначення поняттю «комунікація».
94. Перерахуйте основні види комунікації.
95. Опишіть ефекти соціальної перцепції.
96. Назвіть механізми сприйняття людини людиною.
97. Дайте визначення маніпуляції й назвіть її основні прийоми.
98. Охарактеризуйте емпатію як механізм соціальної перцепції.
99. Охарактеризуйте ідентифікацію та рефлексію як механізми соціальної перцепції.

Питання рівня В (алгоритмічний рівень)

100. Розкрийте відмінність психологічних понять «знаряддя» та «інструмент».
101. Охарактеризуйте основні види діяльності.
102. Охарактеризуйте основні психологічні підходи до дослідження особистості.
103. Поясніть уявлення про розвиток особистості в основних концепціях, що трактують це поняття.
104. Поясніть основні функції спілкування.
105. Охарактеризуйте сторони спілкування.
106. Охарактеризуйте види стосунків у групі.
107. Розкрийте сутність процедури соціометрії.
108. Розкрийте зміст поняття «функціональний орган».
109. Охарактеризуйте основні соціальні типи особистості.

Питання рівня С (інноваційний рівень)

110. Охарактеризуйте психологічну структуру діяльності і її зміст.
111. Обґрунтуйте відмінності між референтною групою і колективом.
112. Проаналізуйте проблему ефективності комунікації.
113. Розкрийте сутність основних способів протистояння маніпуляції в комунікації.
114. Проаналізуйте стилі керівництва і ступінь їхньої ефективності.
115. Проаналізуйте відмінності в психодинамічному, когнітивно-поведінковому, екзистенційно-гуманістичному підходах до дослідження та трактування особистості.

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Дослідження музичної свідомості: структура, етапи розвитку.
2. Рефлексивність та імпульсивність як характерологічні властивості.
3. Психологія повсякденних міркувань.
4. Взаємозв'язок інтелекту й особистості.
5. Інтелектуальна діяльність при екстеріоризації знань.
6. Психологічна сумісність у невербалізованій інтелектуальній діяльності.
7. Проблема впливу взаємодії з комп'ютером на психіку дитини.
8. Комп'ютер як засіб формування і розкриття обдарованості дитини.
9. Дослідження мислення при вирішенні "життєвих задач".
10. Мотиваційно-емоційна регуляція розумової діяльності.
11. Роль емоцій на стадії ініціації розумової діяльності.
12. Функціонування емоцій у процесах цілеутворення.
13. Роль емоцій у процесі реалізації розумової діяльності.
14. Зовнішня і внутрішня мотивація пізнавальної діяльності.
15. Особистісні і ситуаційні детермінанти мотиваційно-емоційної регуляції пізнавальної діяльності.
16. Індивідуальні відмінності в мотиваційно-емоційній регуляції пізнавальної діяльності.
17. Умови виникнення пізнавальної потреби в процесі мислення.
18. Базові потреби людини.
19. Психологічні механізми потреб.
20. Об'єктивні і суб'єктивні компоненти ставлення до ЗМІ.
21. Спільне розв'язання розумових задач.
22. Розуміння тексту як розумова діяльність.
23. Психологічні механізми сприймання мистецтва.
24. Сприймання рекламного повідомлення. Психологічні аспекти впливу реклами на особистість.
25. Психологічний аналіз інтелектуальної обдарованості дітей з різних соціальних груп.
26. Соціальні і психологічні бар'єри в розвитку і реалізації Психологія творчості і методи діагностики творчого потенціалу.
27. Когнітивний стиль у структурі творчої обдарованості.
28. Соціальні й особистісні фактори в розвитку творчої обдарованості.
29. Емоційний і інтелектуальний розвиток обдарованих дітей творчої обдарованості.
30. Емоційна регуляція навчальної діяльності студентів.
31. Психологічні механізми альтруїстичної мотивації.
32. Ідентифікація і емпатія як механізми гуманних проявів особистості.
33. 35 Типологічний підхід до вивчення альтруїзму.
34. Іграшка як збудник дитячих емоцій.
35. Постановка проблеми уваги в історії філософії і психології.

ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

Вивчення дисципліни «Психологія» передбачає контроль: виявлення, вимірювання і оцінювання знань, умінь студентів. Основною дидактичною функцією контролю знань є забезпечення зворотнього зв'язку між викладачем і студентом, отримання педагогом об'єктивної інформації про ступінь засвоєння навчального матеріалу, своєчасне виявлення недоліків і прогалин в знаннях.

Контроль – це перевірка якості засвоєння навчального матеріалу, встановлення зворотнього зв'язку між студентом та викладачем.

Контроль має на меті визначити не тільки рівень і якість навчованості студентів, але і об'єму навчальної праці. Окрім того, виконання контрольних завдань формує у студентів уміння і навички використання теоретичних положень для аналізу і оцінювання психологічних явищ, педагогічних ситуацій, конкретних фактів управлінської діяльності.

Навчальною програмою вивчення дисципліни передбачено самостійне опрацювання студентами значної кількості учбового матеріалу, а тому урізноманітнено форми контролю за виконанням учбової програми. Окрім підсумкового контролю у вигляді заліку чи екзамену, протягом навчального періоду здійснюються форми поточного контролю, до яких належать: поточний модульний контроль, поточний контроль за темою та додаткові форми контролю: індивідуальні завдання, написання рефератів, виконання лабораторних робіт.

Програма дисципліни включає основні види контролю знань студентів:

Проміжний контроль не має формальних обмежень. Він здійснюється за задумом викладача. В якості форми такого контролю можна використовувати:

- оперативний контроль під час викладу лекційного матеріалу – за 5 хв. до закінчення лекції викладач задає студентам 2-3 питання.
- бліц-контроль – за 5 хв. до закінчення лекції пропонується на окремому папері записати слова, які студенти запам'ятали з теми.
- контрольні завдання з письмовим звітом – завдання на порівняння, перерахування, складання чи заповнення таблиць.
- виконання творчих завдань,
- реферування та конспектування першоджерел.

Поточний контроль. Для поточного контролю використовуються результати практичних занять.

Поточний контроль за темою (семінарські) припускає індивідуальний вибірковий контроль за рівнем знань. Метою поточного контролю за темою є відстеження рівня засвоєння знань окремої теми певним студентом, а також, окрім власне контролю, формування навичок творчого оперування засвоєним матеріалом. Відповідь може бути оцінювана у межах 1 – 5 балів.

Поточний модульний контроль є обов'язковим структурним компонентом учбового процесу та здійснюється у формі модульної контрольної роботи. Максимальна кількість балів, що може бути набрана студентом за умови успішного виконання тесту, становить 20 балів з дисципліни у разі передбаченого підсумкового контролю у формі екзамену або 50 балів, якщо з дисципліни передбачено залік.

Підсумковий контроль – перевірка кінцевого результату навчальної роботи студента. Проводиться у формі заліку та екзамену після вивчення модуля та дисципліни. Проведення підсумкового контролю і отримання позитивної оцінки включає: а) оцінку проміжної атестації (результати модуля 1), б) оцінку відвідуваності занять і активність в аудиторії; в) оцінку виконання лабораторних, творчих робіт; г) результати модульного контролю. Підсумкова атестація проводиться у вигляді заліку, під час якого необхідно набрати також певне число балів за пройденими темами.

Передбачена форма підсумкового контролю з дисципліни «Психологія» - іспит.

Загальні критерії оцінювання навчальних знань

Рейтинг модуля з дисципліни «Психологія» обчислюється згідно з правилами, поданими в Положенні про систему модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень студентів I-V курсів денної форми навчання КНЛУ (див. *Нормативно-методичні документи кредитно-модульної системи організації навчального процесу в Київському національному лінгвістичному університеті у 2010-2011 н.р./ Уклад.: Соловей М.І, Шутов О.Г., Сорокін С.В., Максименко А.П. – К.: Вид. центр КНЛУ. 2010. – С. 24-27).*

Система модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень з психології студентів II курсу і має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль. – екзамен	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	20
		3. Екзамен	30
2.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50

Оскільки програмою дисципліни передбачено використання різних форм контролю, вводяться окремі критерії для кожної форми завдань.

Види навчальної діяльності студентів, яка оцінюється за видами поточного (модульного) контролю за один семестр

№ п/п	Вид діяльності	Вартість виду діяльності	Кількість робіт	Максимальна кількість балів
1	Семінарське заняття	5	8	(обраховується як середнє арифметичне за два види роботи) 5
2	Позааудиторна самостійна робота	5	8	
3	Наукові повідомлення, стаття, реферат	5	1	5
8	Модульна контрольна робота	20	1	20 (для екзамену)
9	Модульна контрольна робота	20	1	50 (для заліку)

Рейтинговий бал за роботу протягом семестру обчислюється шляхом помноження середнього арифметичного оцінок за всі види навчальної роботи студента (середнє арифметичне округлюється до десятої частки) на 10 та додаванням балів за інші види роботи.

Максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру становить 100 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ТА ОКРЕМИХ ВИДІВ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Критерії оцінки виконання навчальних завдань є одним з основних способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з дисципліни “Психологія”. При оцінці завдань за основу слід брати повноту і правильність їх виконання. Необхідно враховувати такі

- вміння і навички студентів;
- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання;
- застосовувати правила, методи, принципи юридичної психології та враховувати закономірності і особливості психічних явищ у конкретних ситуаціях;
- викладати матеріал логічно і послідовно;
- користуватися додатковою літературою.

Критерії оцінювання аудиторної та позааудиторної роботи студентів.

«5»	студент демонструє вичерпний виклад матеріалу за межами обов’язкового матеріалу та вільне володіння матеріалом теми семінару; вмє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал, першоджерела, використання додаткових джерел та інформації, творче оперування матеріалом вмє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати тематичні та міжпредметні зв’язки.
«4»	студент демонструє задовільне володіння матеріалом теми семінару; відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення першоджерел; допускає несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначені понять та категорій та інше
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; формулюючи відповідь на питання, репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначені понять та категорій та інше; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання; несистематизований виклад матеріалу за межами поданого у лекції
«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; допускає багато суттєвих помилок у визначені понять та категорій та інше, часткове структуроване відтворення матеріалу у межах поданого на лекції
«1»	уривчасте неструктуроване відтворення матеріалу у межах поданого на лекції

Показники зниження рейтингової суми балів:

Невідвідування занять без поважних причин – **-15 балів**

Запізнення на заняття – **-10 балів**

Неготовність до семінарського заняття – **-5 балів**

Критерії оцінювання рефератів, наукових повідомлень, доповідей студентів.

Написання рефератів, статей, доповідей, есе включає самостійний вибір теми, опрацювання необхідної літератури за обраною темою та логічну подачу матеріалу. При написанні реферату, необхідно враховувати, що викладач враховує наступні критерії:

- уміння сформулювати мету роботи,

- підбір та оформлення літератури, огляд новітніх наукових повідомлень,
- повнота і логічність розкриття обраної теми,
- самостійність, аналітичність мислення,
- стилістична та орфографічна грамотність,
- коректність висновків,
- оформлення роботи.

«5»	вичерпне висвітлення обраної проблематики, чіткий виклад матеріалу, ґрунтовний аналіз поданого, використання інформації широкого діапазону, творче оперування матеріалом, робота виконана правильно і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.
«4»	якісне реферування матеріалу з обраної проблематики з уривчастим аналізом матеріалу, робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.
«3»	систематизований та логічний виклад матеріалу, робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань.
«2»	часткове структуроване викладення матеріалу, виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.
«1»	уривчасте неструктуроване викладення матеріалу

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Питання для модульної контрольної роботи представлені трьома рівнями: рівень А – репродуктивний, рівень Б – аналітично-пошуковий, рівень В – творчий. Студенти під час МКР мають виконати всі запропоновані завдання.

«17-20»	при виконанні завдання студент показав широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки. Виставляється за умови відповідності змісту виконаної роботи обраній темі. Дотримання визначеного обсягу, повноти, логічності, послідовності викладу, самостійності суджень, відсутності стилістичних та орфографічних помилок.
«13-16»	при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки. Виставляється за умови, що відповідь повна, логічна. Послідовна за змістом, має достатній обсяг, але має незначні помилки у викладенні матеріалу, рівень самостійності суджень недостатній.

«9-12»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків, відповідь неповна, є неточності і прогалини у висвітленні проблеми, недостатній рівень у самостійності суджень, є мовленнєві помилки
«0-8»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки. Виставляється за умови відсутності вичерпної відповіді з обраної теми, наявність прогалин у знаннях, грубих фактологічних помилок, що свідчать про поверховість знань студента. Відсутній творчий підхід до вирішення проблеми та самостійні висновки. Значна кількість мовленнєвих помилок.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують відмітку про екзамен (залік «**зараховано**») і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання екзамену / заліку.

Студенти, які не набрали необхідної кількості балів, можуть до дня заліку індивідуально відпрацювати невиконані завдання з викладачем у години, призначені для консультацій.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік

«**зараховано**» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «**не зараховано**», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «**не зараховано**» в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Студентам, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **63 – 70**, за рішенням кафедри може бути виставлена підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою «**відмінно**», за шкалою ЄКТС – **A**.

Студенти, які не набрали необхідної кількості балів – **менше 42 балів**, можуть до дня заліку індивідуально відпрацювати невиконані завдання з викладачем у години, призначені для консультацій.

ЕКЗАМЕН

Студентам, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **63 – 70** за рішенням кафедри **може бути** виставлена підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою «**відмінно**», за шкалою ЄКТС – **A**. Підсумкової рейтинговий бал виставляється шляхом додавання до семестрового рейтингового бала студента **30 балів**.

Екзамен з психології може відбуватися в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач може оцінювати відповідь студента на екзамені у 4-бальній шкалі. Ця оцінка трансформується в екзаменаційний рейтинговий бал у такий спосіб:

« відмінно »	– 30 балів;
« добре »	– 23 бали;
« задовільно »	– 18 балів;
« незадовільно »	– 0 балів.

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Характеристика відповіді
незадовільно	0 балів	часткове структуроване відтворення матеріалу у межах поданого на лекції
задовільно	18 балів	несистематизований виклад матеріалу за межами поданого у лекції
добре	23 бали	логічний виклад матеріалу у межах обов'язкового матеріалу та обов'язкової літератури
відмінно	30 балів.	вичерпний виклад матеріалу за межами обов'язкового матеріалу, використання додаткових джерел та інформації, творче оперування матеріалом

Якщо студент на екзамені з психології, з якої він мав семестровий рейтинговий бал менше **42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»); 18 – 30 балів — якщо оцінювання здійснюється в багатобальній системі), то такому студенту виставляється **підсумкова** оцінка з дисципліни за національною шкалою **«задовільно»**, за шкалою ЄКТС - **Е**, а у відомості обліку успішності в графі **«Кількість балів за 100-бальною шкалою»** виставляється **60 балів**. Усі бали, які були набрані студентом під час засвоєння дисципліни та екзамену / диференційованого заліку сумуються. Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється як сума семестрового рейтингового бала та балу за екзамен за таблицею:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ, ПРОПОНОВАНОЇ ДО КУРСУ ТА ВИКОРИСТАНОЇ У ПІДГОТОВЦІ ПОСІБНИКА:

1. Бондаренко А.Ф. Основы психологии. [Учебник для студентов гуманитарных вузов]. / А.Ф. Бондаренко. – К.: Освита України. – 2009.
2. Введение в психологию: Учебн. для высш. шк. / Общ. ред. А.В.Петровского. – М.: 1996. – 496.
3. Веккер Л.М. Психические процессы: [В 3 т.] / Л.М. Веккер. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1974. – Т. 1. Ощущение и восприятие. – 334 с.
4. Выготский Л.С. Психология развития человека/ Л.С. Выготский. – М.: Ид-во Смысл; Эксмо, 2005. – С. 547-562.
5. Гальперин П.Я. Экспериментальное формирование внимания / П.Я. Гальперин, С.Л. Кабыльницкая. – М.: Издательство Московского Университета, 1974. – 102 с.
6. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию: Курс лекцій / Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: Че Ро, 1996. – 336 с.
7. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин. – СПб.: Питер, 3-е издание, 2008. – 368 с.
8. Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 701 с.
9. Климов Е.А. // Психология индивидуальных различий. Тексты / Е.А. Климов // Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. – С. 74-77.
10. Кун Д. Основы психологии: все тайны поведения человека Д. Кун. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 864 с.
11. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии / А.Н. Леонтьев. – М.: Смысл, 2001. – 511 с.
12. Лурия А.Р. Лекции по общей психологии / А.Р. Лурия. – СПб.: Питер, 2004. – 320.
13. Маклаков А.Г. Общая психология / А.Г. Маклаков. – СПб.: Питер, 2008. – 583 с.
14. Максименко С.Д. Общая психология / С.Д. Максименко. – К.: Рефл-бук, 2004. – 523 с.
15. Немов Р.С. Психология. Учеб.для студ.высш.пед.учеб.завед. В 3 кн. – 4-е изд. / Р.С. Немов. – М.: Гуманит. Изд. Центр Владос, 2000. – 640 с.
16. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – Изд-во: Питер, 2002. – 720 с.
17. Узнадзе Д.Н. Психология установки / Д.Н. Узнадзе. – СПб.: Питер, 2001. – 416 с.
18. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Хайнц Хекхаузен. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003 – 860 с.
19. Хрестоматия по общей психологии. Психология памяти / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. М., Изд-во Моск, ун-та, 1979. – 272 с.
20. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер, 2007. – С. 113-142.

Допоміжні:

1. Альтшуллер Г.С. Краски для фантазии: Прелюдия к теории развития творческого воображения / Г.С. Альтшуллер // Шанс на приключение / Сост. А. Селюцкий. – Петрозаводск: Карелия, 1991. – С. 237-303.
2. Божович Л.И. Проблемы формирования личности / Л.И. Божович; Под редакцией Д.И. Фельдштейна. – М.: Издательство «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1997. – 352 с.
3. Бурно М.Е. О характерах людей / М.Е. Бурно. – Изд-во: Академический проект, 2014. – 640.
4. Грановская Р.М. Творчество и конфликт в зеркале психологии / Р.М. Грановская. – СПб.: Речь, 2010 – 416с.
5. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. Изд. 2-е доп. и перераб. / А.Е. Личко. – Изд-во: Речь, 2009. – 462.

6. Личко А.Е. Типы акцентуаций характера и психопатий у подростков / А.Е. Личко. – Изд-во: ИОИ, 2016. – 336.
7. Лейтес Н.С. Возрастная одаренность школьников [Текст] : учеб.пособие для вузов / Н.С. Лейтес. – Москва : Академия, 2000. – 320 с.
8. Лурия А.Р. Маленькая книжка о большой памяти // Психология памяти: Хрестоматия / Ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романов. – М.: ЧеРо, 2000. – С.149 – 165.
9. Мерлин В.С. Индивидуальный стиль деятельности и его системообразующая функция [Электронный ресурс] / В.С. Мерлин // PsychologyOnLine. – 2012. – URL: <http://www.psychology-online.net/articles/doc-1843.html>
10. Петухов, В.В. Типология индивидуальности / В.В. Петухов. – М.: Владос, 2001. – 312 с.
11. Психология: Словарь / Под общей ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М., 1990.
12. Рубинштейн С.Л. Человек и мир/С.Л. Рубинштейн //– СПб: Питер, 2012. – 224 с.
13. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание /С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2012. – 288 с.
14. Супрун А.Е. Лекции по теории речевой деятельности / А.Е. Супрун. – Минск: Изд-во БГУ, 1996. – 154 с.
15. Стреляу Я. Роль темперамента в психологическом развитии / Пер. с пол. под общ. ред. И. В. Равич-Щербо. — М.: Прогресс, 1982.
16. Туриніна О.Л. Психологія творчості: Навч. посіб. / О.Л. Туриніна – К. : МАУП, 2007. – 160 с.
17. Цуканов Б.И. Время в психике человека. – Изд-во АстроПринт, 2000. – С. 75-95.
18. Fromm E. The Anatomy of Human Destructiveness / Erich Fromm. – Holt Paperbacks, 1992. – 576 p.

12 Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Повнотекстові підручники з психології [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psylib.kiev.ua>
2. Психологічна газета [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://glavnyk.com.ua/PG.htm>.
3. Психодіагностичні методики [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://vch.narod.ru/full_test.htm
4. Психологічний словник, психологічний практикум та тестування знань з психології [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://psi.webzone.ru/>
5. Психологическая сеть русского Интернета [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nsu.Ru/psych/internet/info/psl_idx.htm
6. Психологія для всіх [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:<http://psychology.virtualave.net/>
7. Каталог психологічної літератури в Інтернеті [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:<http://www.psychology-online.ru/lit/obzorf.htm>
8. Інтерактивні психологічні тестові методики[Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://vic-cool.chat.ru/emain.htm>